

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

Az értékesítési díjaztatnak Kéziratok nem adnak vissza.

Előfizetési díj:

Égész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy hóra 1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések a hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Nagyszerű hasábolat gamma sor ára 6 kr. Bélyeg minden hirdetés után 30 kr. Nagyon és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelk Alajosnál (Wellzeile 22 „ Haasenstein és Voglernél (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-t 9 szám emelet.)

„KELET“

előfizetési feltételei:

Égész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legczélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

A közigazgatási alap.

I.

(D.) Az 1870: XLII. t. cz. 90. §. megrendelte volt a föld-, ház-, jövedelem- és kereseti adónak oly mérvbeni leszállítását a megyék házi adója részére, mely a közigazgatási célokra az utóbbi évben kiszolgáltatott főösszegnek megfelel.

E törvénycikkben nincs gondoskodva arról, hogy a megyék házi pénztárába visszamaradó összeg mikép legyen a megyék közt felosztva: az egyes megyék adója arányához-e vagy pedig a közigazgatási költségekhez képest?

A pénzügyministerium a kimutatást az előbbenihez képest tette; s erre kitűnt, hogy nagy Magyarországnak van ugyan összesen 11 megyéje, a melynek jelentékeny többsége marad fenn, hanem aztán a többi megye mind deficitben marad; holott a reorganisatio feladata nem az, hogy az állam takarékoskodjék vagy egyes megyéknek abstract fináncziális igazságot szolgáltatson, hanem, hogy legyen az eddigi administrationál jobb administratio. Ezen feladat pedig az eddiginél is szűkebb erszénnyel, s e mellett legalább Erdélyben az eddigi közigazgatási személyzetnél, az eddig oda nem tartozott árvi törvényszékeket kivéve, összevontabb, kevesebb létszámú személyzettel elérhető aligha leendő.

Ha álladalmunknak compact erőt akarunk, akkor nem képzelhetjük vármegyéinket egymással s a nagy egészszel foederalistic viszonyban; ez, a mint látszik, megy Csehszágban s Horvátországnak, hanem ily felbomlást egyes megyéink nem követelhetnek, s még a hol megy is, hol ország áll országgal szemben, mint p. o. Magyar- és Horvátország közt, az összetartozás és állami egység érdeke mellőzteti a merev fináncziális igazságokat, s így Magyarország pár millió forintot fizet saját pénzéből Horvátország és a határvidék szükségleteire.

Mennyivel inkább kell, hogy az összetartozó helyhatóságok részére a közadóból eső repartitio ne az egyes megyék adóaránya, hanem a közigazgatási szükségletekhez képest arányosították közöttük? Hosszu évek gyakorlata is van e mellett, s az 1870 XLII-ik t. czikk, a mely általánosságban szól, éppen nem is zárja ki e magyarázatot. De ki sem zárhatja, mert akkor egy absurdum lenne felállítva, a midőn megyéktől, melyeknek eddig közigazgatási költségeikre, mint p. o. Tordamegyének csaknem 20 ezer frtnyi összeg adatott ki, a mostani proportio szerint csak négy s fél ezer frt lenne kiszolgáltatható, s mégis azt követelnék, hogy az eddiginél jobb és biztosabb közigazgatást állítsanak elé. És éppen nem csodálkoznánk, ha ez eszme merev átvitele arra kényszerítené megyéink legnagyobb részét, hogy Zolyommegyét kövesse, a mely kijelenté az országgyűlésnek, hogy

inkább nem is fogna a megyeszervezés kivételéhez, hogysm oly anyagi áldozat árán tegye azt, minőt az említett törvény intézkedése merevbb magyarázatában róna az adófizetők. A törvényhozás célja nem lehetett más, mint hogy az 1870-ik évi adó alapján a közigazgatási célokra kiszolgáltatott 4.145,849 frtnyi összeg továbbra is a közigazgatási célokra szolgáltatassék ki, és pedig az egyes megyékre nézve azon arányban, a mint ekkor ki szolgáltatott.

Ehez joguk van a megyéknek, mert bírták azt, s azt fölük elvenni nem lehet, s csakis ez összesen felül az újabb szervezéssel reájok eső összegek hordozására kényszeríthetők. Sőt az álladalmi igazságok szempontjai szerint még erre is csak azon esetben kényszeríthetők, hogy ha megyéink szorosan ragaszkodnának eddigi határaihoz s állásuk merev fentartásához.

A statusnak van joga a helyhatóság irányában felállítani a chablont, mely szerint a közigazgatási erőt berendezni kívánja; van joga követelni az autonóm helyhatóságoktól, hogy az állam követeléseinek a rend, a vagyon- és személybiztonság érdekében eleget tegyen, miután másképp az állami felelősség chimára, és a helyhatóság, ha önálló akar úgy lenni, a mint van, tartozik e követeléseknek eleget tenni; de másrésztől az állam feladata annak is utána tekinteni, hogy oly erőfeszítést ne követeljen, a mi egyes helyhatóságokat Aesop felfuvalkodó békájának sorsára juttatná; hogy egyik megye polgára tulterhelve a házi adó terhétől, átkozza sorsát, hogy nem a szomszéd megyében született, a nélkül, hogy módjában állna akép segíteni sorsán, mint szoktak nálunk protestans és katholikus atyáink, kik miután befáradnak papjaik képének fizetésébe, beállanak disunitus románoknak, a hol a kepe sokkal csekélyebb, s még később gyermekeik per competenciam nationalitatum hasznát is vehetik a nemzetiség cserének.

Ha valamely helyhatóság nem bírja meg az állam követelését keblü közigazgatása irányában, az államnak kell sorsáról gondoskodnia, s vagy kisegíteni, hogy más megyéknél inkább terhelve ne legyen, vagy beosztani az ily önállásra képtelen megyét más megyébe, mert utóbbira is az államnak a nemzetek nem oly életkérdése az, hogy ötven vagy száz megyére legyen felosztva, mint az, hogy legyen boldog és nem elcsigázott népe, mert a néptől vannak a megyék, nem pedig a megyékért a nép.

Ha a községi törvényben gondoskodunk, hogy kisebb községek, melyek a statusnak egy község irányában követeléseinek megfelelni képtelenek, más községekkel együtt képezzenek egy községet, éppen úgy kellene helyhatóságainkkal is elbánni: vagy összezsátolni másokkal, vagy egy oly új politikai felosztást hajtani végre, a mely által ép, jóra való megyék kerekítettnek ki.

Mi természetesen, mint elejétől fogva, ugy most is ez utóbbi mellett vagyunk és nemzetünket minél előbb kigyógyulva szeretnők látni a megyei particularismus azon hidegleléséből, mely csekély individualitások egészen ábrándos érdekeiért a nagy egészet forgatja ki a rendszerezett erő, és a részek szabályos összeműködéséből meritett általános előhaladás eszközeiből.

Azonban a megyék szervezése már folyamatban levén, egy újabb politikai felosztás céljáért, mely mindenestre még

nem kevés időt venne igénybe, azt elnapolni nem lehet; az adott körülmények szerint annyi, a mennyit minden megye követelhet, hogy közigazgatási szükségleteire annyi fedezetet legalább kapjon az államadóból relaxalando összegből, a mennyit közigazgatási költségeire 1870-ben az állam kiadott.

Ez esetben is az országszerte megdrágult életmód miatt okvetlenül emelendő hivatali fizetések, s az új megyerendszer követelményei miatt csak reá fog szorulni majdnem minden megye a rovatalokra.

Bukuresti levél.

(Saját tudósítónktól.)

1871. octob. 19.

(L.) XXXVII. A Stroussberg-féle vasúti itteni igazgatóságát néhány nap előtt végzet-szerű delit-n kapták rajta in flagranti. Berlii cheffjétől ugyanis azt a rendeletet vette, hogy a porosz részvényesek famosus mesterkedésére vonatkozó összes irományokat, így tehát az építkezési, kisajátítási, alvállalkozási szerződéseket, az eddigi kezelésre sat. vonatkozó iratokat titokban szállítsa át a határon. A hírlapok azonban neszét vették, hogy 9 nehéz láda okmány innen csakugyan expediatott sub rosa Giurgewoba, hogy a Dunán aztán tovább szállitassék s dobra ütötték a fait accomplit. A kormánynak, nolens volens, nem volt más mit tennie, mint hogy föllépjen, s csakugyan sikerült közgeinek, azon perczben lefoglalni ama ládákat, midőn éppen hajóra akarták szállítani azokat. Jelenleg zár alatt vannak, s a további vizsgálat rendén értékes anyagul fognak szolgálni e botrányos Stroussberg-féle zsebmetszés ügyéhez.

Valójában, az az erély, melylyel Bismarck herczeg e szabadalmazott szédelgést protegálja, sokkal tisztességesebb ügyre lenne érdemes. A Romania iránt csak nem régen oly kegyteljes hangulatban levő ágostai Allgemaine Zeitung mai dühös kifakadásai eléggé illusztrálják a berlii kabinet ezirányu nézeteit, mind a miniszteriummal, mind magával Károly fejedelem személyével szemben. Egykor, midőn Vilmos király az észak-német szövetség főnökének címét fölvette: Bismarck ezt hivatalosan notificáltatta az itteni udvarnál; ma pedig, midőn uralkodója a német császár méltóságát vette föl, hallgat, az új császárságot politikai agense és főconsula által accreditiya nélkül képviselteti Romániában s az e fölött megütő köz román miniszteriumot a Sultánnak, mint a souverain fővéd urnak berátjával biztatgatja. Az idők és viszonyok tehát, mint ön láthatja, ugyancsak megváltoztak s a kérdés csak az, hogy vajjon mi lesz mindennek következése?

Belgium azonban nem követi Poroszország példáját. Bartoleyns de Fesselaert ur pár napja fényes fogadtatáson volt Károly fejedelemnél, s ez alkalommal átnyújtotta accrediti-váját (tehát nem berát!), mint Belgium romániai ügynöke és főkonzula.

Nem hallgathatók el egy sajátságos hírt, mely még mai is tartja magát. Azt beszélik ugyanis, hogy a 12-dikéről 13-dikára, vagy 13-dikáról 14-dikére forduló éjen több alarcos férfi lopózkodott a Katroshenii fejedelemi nyárilakba, mint sejtik azon szándékkal, hogy az őrséget lefegyverezzék s a kastély beljébe nyomuljanak, a fejedelmet lemondásra kényszerítendők (?), vagy éppen a más világra expediatandók. A bemenetnél álló őr háromszor kiáltott „ki vagy“-ot, mire választ nem kapva, a közelgő léptek irányában elsütő fegyverét. Az állítólagos összeesküvők aztán erre elszaladtak a kastélyt körülvevő parkon végig s minden azonnal véghezvitt keresés eredménytelen maradt. Azt is beszélik, hogy más napra reá vérvonokat láttak a parkban, miből azt lehetne következtetni, hogy valamelyik az ismeretlen gonosztevők közül sebet kapott.

Maig ugyan hallgatnak a helyi lapok az egész eseményről, daczára, hogy a hír szeltében hosszabban és ugyancsak hangosan terjesztetik mindenfelé. Az én szerény nézetem szerint ez az egész merénylet-historia egyszerű tolvajlasi kísérletre fog redukáltatni, vagy pedig egy coup monté az egész, a rendőrség által készítve és pedig a Berlinből nem rég ér-

demjellel kitüntetett rendőrfőnök Hiotu ur által.

Biztosíthatom önt, hogy valamely összeesküvésről, mely e perczben a fejedelem lemondását célozná, vagy éppen életére törne, a legtávolabbi sincsen szó az egész országbán.

A palota-forradalmak ideje Romániában örökre letűnt, a mi pedig a politikai helyzetet illeti, az most oly komoly és bonyolodott, hogy az összes románok között sincs olyan hevesvérű hazafi, ki ne remegne éppen most valamely megfontolatlan tett által hazájára még újabb végzeteszerű eseményt idézni föl. Különbö eddig is figyelmeztettem már önt, hogy azily célzatos bukuresti híreket csak óvatossan fogadják.

A hírlapírók congressusa a végén csakugyan összeült e hó 13-dikán, az Athenaeum termében, de csak igen szűkös számú résztvevők jelenlétében. Az első ülés eredménytelen maradt: sem a gyűlés meg nem alakult, sem határozat nem kelt, hogy hol és mikor fog a második összejövetel megtartatni.

BELFÖLD.

M.-Vásárhely, oct. 19.

A városi polgári iskola életbeléptetése iránti tanácskozásait és az ahoz szükségelt, s nyilvános pályázat tárgyává tett két tanári állomás betöltését a városi képviselő-testület illetőleg az iskolaszék f. hó 16-án tartott gyűléseiben eszközölván, az ezekre vonatkozó, tárgyalagos tényállást becses lapja számára az alábbi sorokban foglalom egybe.

A képviselő testület a november 1-jén megnyitandó polgári iskola tanhelyiségeül a jelenlegi városi törvényszék hivatalszobáiból a három nagyobb, különbejáratu termet jelölté ki, s egyszersmind a még ugyanaz nap délutánra egybehívott iskolaszék iránt is bizonyos intézkedéseket tett. Ugyanis felszólamlás történvén aziránt, hogy az iskolaszék jelenlegi elnöke méltóságos Veszely Károly kath. plébanos és cz. prépost ur a képviselőtestület választotta iskolaszéki tagok közül némelyeket nem akar elismerni, s az iskolaszéknek a népoktatási törvény által kijelölt tagjai: a papok, saját számuknál (t. i. 9) több világi képviselőt vonakodtak elfogadni.

Ezen törvényellenes eljárás meggátlása végett s Bodolla János, dr. Knöpfler és Kovács Áron ev. ref. lelkész javaslatai folytán, nehogy a város által alapított és fenntartott polgári iskolára való befolyásból a papok által a város mint tulajdonos kizorittassék, és hogy a polgári elem az ugyanaz nap tartandó tanár-választásnál is kellőleg képviselve legyen, az iskolaszéknek eddig választott tagjai revideáltattak, s azok száma 21-re emeltetett, kikhez még a törvény által szavazati joggal felruházott 9 lelkész s később egy néptanító járul.

A már korábban megválasztott iskolaszéki tagok a következők: dr. Z. Knöpfler Vilmos, Balázs Antal, Ajtai Mihály, id. Fogarasi Döme, Richzeit Zsigmond, Wagner J. Frigyes, Szöllősi Sámuel, Kozma Endre, Antal Ferencz, Pál Gyula, Elekes Károly, (az időközben elköltözött Szász Béla helyett) Jenei Albert, Lokodi János, Fülep József és Bodolla János. Ujonnan választottak: Vályi Károly, Lázár Benedek, Szarvadi Lajos, dr. Soos Kálmán, Farkas Elek és Petelei János. A szavazati joggal bíró lelkészek pedig ezek: id. Péterffy József, ev. ref. esperest, Kovács Áron, és H. Tolnai Lajos, ref. lelkészek, Veszely Károly kath. plébanos és prépost, Trombitás Párthén gör. keleti esperest, Hosszu László gr. kath., Hunyadi Imre luth. és dr. Márkus Sámuel izraelita lelkészek.

Az elősorolt elemekből egybealkotott városi iskolaszék ugyancsak f. hó 16-án délután 4 órakor gyűlt egybe, hol is két fekvőbeteg tagon kívül minden szavazati joggal bíró tag megjelent.

M. Veszely Károly elnök mindenekelőtt tanfelügyelő Filep Albert átiratát olvastatja fel, melyben a tanár-választás végett egybegyűlt iskolaszék vezetésével őt bizza meg; aztán jelenti, hogy a polgári iskolához szükségelt két tanári állomásra 9 pályázati folyamódás érkezett be és pedig a nyelvtanári állomásért folyamodtak: Gergely Lajos, Tolvaj Zsigmond, Ugrai Gyula és Legárd József, a mennyiségtani tanszékre Szentmiklósy Jenő, Lechner László és Gruber Mihály, mindkét állomásra pedig Nagy Lajos és Rend Dénes.

Felolvastatták a törvénynek a tanítótörvényre vonatkozó szakaszait és a megválasztandó tanárok kötelességeit. A választás fölött kifejtett igen élénk vita folytában, több indítvány tétetett, ezeknek legjelentékenyebbike, hogy miután pályázók a kellő minősítvánnyal nem bírnak, a két (két önből életfogytiglan) megválasztandó tanár köteles lesz a hiányzó alaki minősítványt egy év alatt megszerezni (azaz a törvény által is kötelezőleg elszabott tanítói szigorlatot a polgári iskola tantárgyaiból és tanítási módszereiből kiállani), s ha e feltételt teljesítik, s tanszakukban kellő jártasságot tanúsítanak, csak akkor fognak állandósítottan. Ezen indítvánnyal szembeállított azon más kettő, hogy vagy most végeleges feltétlen választás történjék, vagy pedig az írt feltételek alatt új pályázatot nyitván, ezáltal a polgári iskola megnyitása még egy évig elodáztassék. Azonban az első indítvány 20 szóval 5 ellenében elfogadtatván, a más két indítvány eképp elesett; a szavazni vonakodó két tag is utólagosan az első indítvány mellett nyilatkozva.

Ezután a választás módja határozottatott és a titkos szavazás ejtetett meg; de a választás annyira jelesen képzett, de a realis tudományokkal s kivált rajzzal (Grubernek kívül) nem foglalkozott egyén között nem vala könnyű s a szavazást többször is ismételni kellett, annyival is inkább, mert nem hiányoztak olyanok is, kik valláskérdés, vagy egyéb elfoglaltság és közvetett érdekelttség miatt félszeget mutató szemüvegen át néztek a nem csekély fontosságú választási aktust.

Végül is mennyiségiani és számtanár lett Gruber Mihály 15 szavazattal Szentmiklósi 12 votuma ellenében, nyelvtanár pedig 16 szavazattal Nagy Lajos az Ugraira esett 9 votummal szemben; az utóbbi szavazásánál 2 jegy hiányos volt.

A több óráig húzódtott tanácskozás és választási kísérletek után elnök a következő zárbeszédet tartotta: Meg van ejtve a választás, adja az Isten, hogy a polgári iskola javára legyen! Egy kéréssel bántokodom az iskolaszékhez folyamodni, hogy szabadítson fel az elnökségtől (általános meglepetés), ilyen szép számmal a tagok aligha fognak többé megjelenni, s én jól tudom azt, hogy mikor engem megválasztottak, akkor sem voltak elegendő számmal, aztán úgy el vagyok foglalva, hogy a nagy feladatnak nem fogok megfelelni; a városi publikum is hozzászólt, hogy a gyűlésekre 2 órával később, s akkor is csak kevesen jelennek meg. (Ez nagy gánes! nem mindenki tesz ilyet!) Megválasztásomkor kimondtam, hogy a közös iskolák sem érzelmeimmel, sem meggyőződésemmel nem találkoznak. (Az már más!) Mélt. Knöpfler ur is kimondta, hogy a felekezeti iskolákhoz ők is ragaszkodnak és fenn akarják tartani. Elfogadnám, ha gyenge erőmet elégségesnek érezném megfelelni, de 20-nál több egyházzal van, mint esperesnek ezeket látogatni s az itteni iskolák ügyét is igazítani kell,

így legjobb akarattal sem tudok fellépni; annál is inkább kérem feloldoztatásomat, mert különben tetteleg lelépek.

A prépost ur szavait a gyűlés egy ideig hallgatag bámulással fogadta, azután maradásra kérték fel, legalább e hóban, míg az iskola életbelép, mert az új választásra nem volt senki elkészülve.

Ezután jegyző a mult gyűlés jegyzőkönyvét olvasta fel, s a kiküldött bizottság jelentette, hogy az iskolának már helyisége is van és a berendezés szükségleteinek fedezésére is a lépések megtételtek; csak a pénz utalványozását kéri. Végre a polgári iskola igazgatótanárul egyelőre Nagy Lajos nevezetett ki, s ezzel a gyűlés véget ért.

A fennebbieken szigorúan a tárgyilagos tényállás van előadva, minden reflexio nélkül, mit azért tartottam szükségesnek közzéadni, mert némelyek téves és alaptalan információk alapján az iskolaszéknek leírt eljárását kárthatatni szándékoznak; az itten közlötkekből pedig bárki is meggyőződést szerezhet magának, hogy a tulnyomólag polgári elemből egybeállított iskolaszék eljárása valjon és mennyiben helytelen s kárthatandó?

..... n.

(Viszapillantás a m. vásárhelyi tornászati tanfolyamra.)

A marosvásárhelyi póttanfolyam egy nevezetes mozzanatáról sehol sem láttam említést téve a nyilvánosság terén s így, a t. szerk. ur engedelmével, szabadságot veszek magamnak arra egy visszatekintő pillantást vetni.

September 16-án vette kezdetét az általános néptanítói póttanfolyam a Székelyföld fővárosában, e tanfolyam nevezetességei említve voltak annak idejében, mint egyik szembe-tűnő hasznát említhetem a már közlötkeken kívül azt, hogy az eddig nagyon is különböző elemek e tanfolyamon szorosabb összekötésbe jöttek. Mit eléggé bizonyított az, hogy a bucsu-estélyen a reformatus az unitáriusért, az unitárius a reformatusért emelte poharát. S azt hiszem nem tévedek, ha azt állítom, hogy ez a testvérisülés, ez a közelebbi megismerkedés, a néptanítók haladásáról kezeskedik; az első lépés arra nézve, hogy megalakulhassanak tanítói egyleteink. Végül abban látta talán a méltóságos tanfelügyelő ur is leginkább megjutalmazva fáradságát, midőn poharát ragadva lelkesülten buzdított, hogy e téren működünk tovább is, mert, ha valamit tenni akarunk, azt összevetett vállallal, egyesült erővel kell tennünk.

Nevezetes továbbá az, hogy 166-on (78 ev. ref. 26 r. k. 48 g. k. 3 g. n. e. és 10 unitár.) vettünk részt egyebek közt a tornászati oktatásban is. T. Gál Domokos tanár ur ügyessége és szakértelemmel párosult tapasztalossága, oly hatalmas emelője volt ez ügynek, hogy a hat hét lefolyásával, a tanítói kar leg-

igénytelenebb tagja is képesítve lett annyi tornászati tanításra, (tanfolyam segítségével) mennyi egyéni iskolában szükséges.

Letelvé azonban a hat hét, september végével, kir. tanácsos és tanfelügyelő Filep Albert ur, kieszközölte, hogy az előre kiszemelt és a hat hét alatt tehetségesebbeknek mutatkozó tornászok közül 25-ön ott maradtunk még egy fél hóig. Mi a legnagyobb örömmel és lelkesedéssel kezdtünk ekkor mindenhez mi előttünk volt. Tanfolyamunk: a tornászati alap fogalmát, czélját, elméletét, német- és magyarországi történelmét, s az anatomia vázlatát foglalta magában. Ezen kívül naponta 2-3 órai gyakorlat. Többnyire ifjú emberek lévén, gyűjtő példaként hatott ránk Magyar- és Németország tornászatiának sokrhaladt jó példája. Jól esett lelkünknek, midőn láttuk feltűnedezni a tornászati amaz apostolait, kik nem csak pengették az ígét, hanem annak „testet adtak.” És most midőn mindezek lejártak; édes kötelességemnek ismerem, hogy magam és pályatársaim nevében, hálás és őszinte köszönetet mondjak: először a magas kormányának, mivel e böles intézkedése által a kor egyik égető szükségét kielégítette; továbbá kir. tanácsos és tanfelügyelő Filep Albert urnak, kiből azon embert volt szerencsénk megismerni, ki nem csak találatos és szel, de gyakorlati ügyességgel is bír, és ki e téren valódi ügybarát. Köszönet Gál Domokos tanár urnak, kinek buzgóssága szépen bebizonyította, hogy munkálkodásában nem csak tanári, de hazafiúi kötelessége is vezérelte. Végül pedig M.-Vásárhely egész polgárságának, és különösen azoknak, kik minket szállással és egyéb jótéteményekkel ellátni sziveskedtek.

Iszalai Márton, tanító.

Országgyűlés.

Pest, október 21.

A pénzügyi bizottság oct. 21-ki ülésében a pénzügyminiszterium költségvetésének bányászati czim feletti tárgyalását, illetőleg átvizsgálását folytatta. — A díógyőri vasműnél kezdé, s sorba átvizsgálta a többieket. Azután a köszen-bányák, valamint a sótermelek általános tárgyalására ment át a bizottság, melyek után az államnyomda költségeit részletesen tárgyalta. Ezen költségek 72-re 658 ezer ftal vannak előirányozva, a fedezet pedig 716.000 ftal rug. — A 71-ki költségek 446.2000 ftal s a bevétel 486.000 ftal volt, s e szerint 71-ki tiszta jövedelem 40.000 ftal volt, a 72-ki pedig 58.800 ftalban mutatkozik. Az államnyomda szükségletének e nagymérvű emelését a nyomda teljes átalakítása és az üzlet nagy mérvben kiterjesztése okozza leginkább. A bizottság a rendes költségeket és rendes fedezetet megszavazta; a rendkívüli pedig, mely 150.000 ftal, főleg építkezésekre és új berendezésekre vétetett fel, később fogja tárgyalni. Szóba hozott azon körülmény,

Sok méltatlan vád, de egy fő részben igaz: a kormányzatot a rendeknek meg kellett volna választani.

A követek tulajdonképpen fölterjesztésekre minden válasz nélkül jöttek haza; leérkezések után, oct. 31-én leirat érkezett, mely az ujonnan készített esküformát visszavetette és a régi szerint rendelte az országgyűlési hivatalnokok felesketését. A leirat lázástal, az indulatok felgerjesztése, ujtási vágy, munkátlanság s a hírterjesztés vádjával és fenyegetődzésekkel illette a képviselő testületet; a többiek közt ezt mondja: „hosszas panaszok vitattattak, sőt még azok egyenesen az indulatoknak feltűzésére és a bizalmatlanság magvainak annál biztosabb eredményre leendő elhíntésére alkalmazott szavak hozzáadásával a nép között is terjesztettek.”

„Ha ezen szellem — mond tovább a leirat — a nép érzelmévé válna, nemcsak az alkotmányos egység kötelékei nem lennének bátorországban, hanem az egész ország a legnagyobb veszedelembé esnék.” A rendek hevesen megtámadták a tekintélyeket sárba tipró leiratot, s habár mind törvényes alapon, de mégis a szolgátságnak a fejedelem feje körül font nymbusát nem kissé szagatták meg. A többiek közt Huszár Károly így nyilatkozott egy helyt beszédekben: „az alkotmányos kormányzás a polgári gyűlekezethez alkotmányából folyó elrendezés, nem pedig istentől lehozott hatalomnak kegyelme. Csak a teremtetől várok én kegyelmet, fejedelemtől pedig igazságos, törvényes kívánságom betöltését. Ugy állunk itt, mint törvényhozó test, mint szabad nemzet képviselői és ki van rajtunk felül? merem azon egyenes feleletet adni: senki! Velünk szemben ismeret egyet, a fejedelmet, de felül senkit.”

Wesselényi is hevesen kikelt a leirat ellen. „Ugy bannak velünk — úgy mond —

vajon nem lehetne-e az állam nyomdában tervezett nagyobb építkezéseket az által elkerülni, ha az államnyomda az egyetem nyomdájával egyesítették. Különben ezen célozattal egyesítés a rendkívüli szükséglet tárgyalása alkalmával fog végleg eldöntetni.

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, oct. 24.

(s.) A z angol sajtó általában kedvezően fogadja a német császár trónbeszédét, mely a leghízelgőbb nyilatkozatokra szolgáltatott alkalmat a német egység fölött. A „Times” egy halom dicsőítés után így tömjenez a német népek: „Lehet, hogy a német nemzet ismét külső támadást lesz kénytelen visszautasítani; de belső viszályban többé nem szenvedhet. Vilmos császár valóban eként szólit meg egy állomát: „Mi a belső berendezést vagy a részletes autonómiát illeti, mely egyik vagy másik államnál megmarad, a külfölddel szemben Németország egy. A császár és német parlament határozatait az egész szárazföldre nézt a legnagyobb fontosságuk s bennünket is közelebből érdekelnek.”

Eddig a világlap. A „Daily Telegraph” ha lehet, méghízelgőbb. „A szerencse ismét rámosolygott kedvenczére midőn a német császárt oly trónbeszédre jogosította fel, melylyel a német parlamentet megnyitotta. A küszöbön álló munkák sorozatának fölszámítása mellett ő felsége még a küszöbön álló diadalok egy sorait is elszámálhatta volna, melyek nem a csatamezőn, hanem a szövetségi tanácsban lesznek kivivandók; diadalok, melyek azért lesznek főleg békés természetűek, mivel két állam viszálykodásait fogják megszüntetni, mely két állam csak kevéssel ezelőtt halálos harcban élt egymással. ... Tudjuk már, hogy a császár czélja az, miszerint a Németországot a béke megbízható paizsává erősítse, s hogy Ausztria-Magyarország és Oroszország uralkodói hajlandók ezen szent czélhoz csatlakozni. Mig ezen három állam megmarad jelenlegi hangulatában, Franciaország legdühösebb és legvakmerőbb hadvezére is, ki Sedanért boszt akarna állani, oly kombináció előtt állana, mely őt megfosztja minden szövetségeseiktől és erkölcsi támadástól, a földre rántaná. De Franciaországtól jobbat várunk; Németország félelem nélkül mehet a belső konszolidálás és javítás munkájára, mely a trónbeszédben annyira kiemeltetik.

Egyedül csak a „Pall Mall Gazette” szól tartozkodással. Ez sem tagadhatja ugyan meg elismerését a német trónbeszéd szellemétől; de azért a békére való kilátást nem osztja oly teljesen. „Azon pusztá tény, — ugymond — hogy Németország akarja a békét, nem bizonyítja egyszersmind azt, hogy a békét elő is mozdítja. ... Egy nagy hatalom politikája természetesen előrehaladó. A nemzeti nagyság

mint egy kirukkolt sereggel, melynek mivel már ki van rukkolva, s mivel a vezérnek kedve van azt exerciroztatni, exerciroznia kell, bár eső legyen, bár sárba kellessék másznia. Botrántoztató az erőszak, de mikor gunynyal van egybekötve, legbotrántoztatóbb s a teremtet hatodik napjának gyalázatja az, ki azt nem a legnagyobb keseréssel érzi. Hogy a felség nem akarja átlátni, hogy az esküformában igazunk van, szomorú dolog; hogy azt egy előbbeni leírásban parancsolta, s azon parancsolatot fenyegetéssel is egybekötötte, valóban keserű; hogy a nélkül, a fenyegetést vissza nem vonván egy újabb leírásban megint megparancsolja, gyászos dolog; de hogy még azt is akarják világszerte kicégérezni, hogy azon parancsolatot nem hogy csak teljesítjük, de hogy azt kénytelenségből teljesítjük, s hogy azt kívánják, miszerint, mint automatáknak, ne legyen akaratunk, hanem más által, mint egy óra, felhuzva, a mélypillanatra tetszett annak serkentőjét igazítani, akkorra verjük el az esküvés óráját: ez mindenneknél szomorubb, keserűbb. Szomorú dolog megveretni, de a legkegyetlenebb zsarnok sem teszi azt, hogy azt, kit kinozni akar, arra kényszerítse, hogy önmagát verje meg.” A leirathoz járult még a kormány egy más erőszakoskodása is ugyanis a rendek a követség elindulása alkalmával egy bizottságra adták be szavazataikat, mely a követség tudósításait felbontsa s a szükséges adatokat elküldje, de mivel a házkövetség küldés napjától fogva üléseket nem tartott, a bizottságra beadott szavazatok kiszédését egy néhány tagjára bízta. Ezzei határozottan megtiltotta a szavazat kiszédését, mivel szerinte a bizottság törvénytelen; a képviselők mégis kiszédtek, de aztán a kormányzók tagadta meg a szükséges adatok kiszolgáltatását. Ily tények még mérgeesebbé érelették a kormány s nemzet közti meg hasonlást

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Az 1834-diki erdélyi országgyűlés története.

(Folytatás.)

A követséget a király, miut törvénytelen testület tagjait, oct. 3-kán, Brünnben csak magán audientián fogadta. „Elfogadtam — szólit az uralkodó — uraságotok, mivel jobbágyaimat magam elé bocsátani mindig hajlandó vagyok, mint ilyeneket fogadom el önöket, nem pedig úgy, mint követeit egy még törvényesen ki nem egészített testületnek. Midőn az országgyűlést összehívtam, szívem ösztönét s az ország óhaját követtem. Azt vártam én akkor, hogy az egybehívott gyűlés sietni fog atyai elnözéseimnek buzgóssággal megfelelni, s az erre vezető törvényes utat királyi előterjesztéseimben kijelentem. A tenállo törvényes alkotmányt maga épségében fentartani, a haza javait törvényen azon biztosítani és előmozdítani elhatározott állhatatos akaratom. Ezt az egy fő czélját óhajásaimnak és bizonyosan az én erdélyi hieveim óhajásának is, csak az érdeklött egyenes uton lehet elérni; odalatak nem visznek ahhoz.

Ártalmas vetélkedések, az eddig gyakorolt törvényes móddal ellenkező indítványok, a személyes gyűlölségek kitörései, és az indulatok felerlérésére intézett sok beszédek miatt hónapok töltenek el a nélkül, hogy az egybehívott rendek az én királyi előterjesztéseimnek csak első pontjának is megfelelték volna.

Az ország rendei elnökének és az ítélőmesterek választása véghezmenvén, ezek iránt

való határozatomnak leadásával a rendeket nem várakoztattam, mig az által, hogy a rendek az eddigi esküforma megváltoztatásának vitatásába, mely kérdés mindenestre csak a törvény értelme szerint összealkotott teljes országgyűlésben jöhetne tanácskozás alá, mostani helyzetükben beléereszkedtek; az érdeklött hivatalokra törvényesen megválasztott és általam megerősített személyeknek beiktatása mindaddig megakadályoztatott, holott mindenek előtt szükséges, hogy a kormányzók, mely az országgyűlésnek egyik kiegészítő része, törvényesen neveztesék ki.

A haza valóságos java a törvényes kiegészített országgyűlés által fog előmozdittatni. Ujtási vágy, eltávozás a haza ősi szokásaitól, elveitől, ennek veszedelmét vonná maga után.

Állhatatosan elhatározván magamban azt; hogy a törvényeket magok erejükben megtartsam és azoknak teljesedését háttországba helyezem folszólitom a mostani országgyűlésre meghívott rendeket, hogy nekem ezen czél elérésére, törvényes utakon kezet nyujtsanak.

Megállapodva abban, hogy uralkodói kötelességemet teljesítem, felszólitom a rendeket, hogy részökről is teljesítsék a magukét.

Továbbá országgyűlési vitatásokba nem fogok addig bocsátkozni, valamaddig királyi előterjesztéseim első pontjának a rendek által, törvényes kötelességük szerint elég nem lesz téve; mihielyt ez meg lesz, a törvényesen egybealkotott országgyűlés kívánságait meghallgatni és illő tekintetbe venni mindenkor kész leszek.

Ez az én változhatlan határozatom, melyet valamint minden szavamat uraságotok mindennek és nyilván elbeszélhetik.

Térjenek vissza késedelem nélkül hazájokba, legyenek munkások abban, hogy az országgyűlés mentől hamarabb kiegészítettessék.”

eszméje új ágakat fog hajtani; egy oly hatalomtól, mely katonailag és kereskedelmileg naggyá lett, nem lehet várni, vagy azt követelni, hogy tengeri nagyhatalommá is ne akarjon fejlődni. Bebizonyíthatik ugyan, hogy Németország ezen irányban is pátkálni fog az európai békével; de korán volna kimondani, hogy azon nehézségek, melyek a német birodalom megalakításának többször útját állták, most teljesen ki fognak maradni.

Périer Kázmér körlevele a francia nép minden rétegében nagy megelégedést idézett elő. Főérdeke az okmányok minden esetre, hogy elég republikánus arra, hogy a jelen kormány párhívait el ne csüggesse, s hogy másrészt oly mérsékelt hangon van tartva, miszerint azok is meg lehetnek vele elégedve, kik a köztársaságot csak lépcsőül tekintik a monarchiára. A lapok, a bonapartista érzelmeinek kivételével, szintén mindnyájan megelégedésüket fejezik ki a körirattal.

A párisi ostromállapot tárgyában halomlás szerint néhány nap óta tárgyalások folynak Thiers, Périer, Say és Ladmirault közt. Valóban ideje is volna végelátni jutni nem csak az ostromállapotot, de mindazt illetőleg, a mi a fogoly felkelők sorsára vonatkozik.

A bonapartista k, kik a megyei tanácsnokok választásánál oly nagy vereséget szenvedtek, most a hadseregben helyezik reményességüket, s készségesen kiszákmányolják azon eljárást, melyet a bizottság a német fogságból szőszegőn megszökött tisztek ellen követ. Így a „Gaz. de Paris“ szerint a németekkel szemben nem szükséges ragaszkodni a becsületességhez s kik megszegtek szavukat, inkább dicsőretet, mint büntetést érdemelnek. A „Gaulois“ szintén pártját fogja a szőszegő tiszteknek.

A szerződés az angol toryk és a munkások között Northcote-nak, az egyik állítólagos aláírónak eme nyilatkozatát vonta maga után: „Azon főurak és nemesei közül, kiknek neve közelebb hozott nyilvánosságra, egyetlen egy sem írta alá az említett resolútiót, sem nem nyilatkozott azok mellett, de összefüggéssel sem történt köztök és bármely munkás testület között. Tudtommal csak annyi történt, hogy néhány pair és képviselő készséggel fejezte ki, a munkásoktól jólléte vértéke vonatkozó kérdések fölött valamely törvényhozási javaslatot megvitatni. Eddig azonban ily javaslat nem merült fel.“

Mint oct. 8-án a bolgár határról írják: Bukarestben nem rég bizonyos Kiselszki nevű bolgár tünt fel és sokat érintkezett az ottani bolgár forradalmi központi bizottsággal, melyet „titkos bolgár kormány“-nak szoktak nevezni. Kiselszki megjelenése után Bulgária minden vidékére követek mentek, hogy a népei a rend és nyugalom szigorú megtartására utasítsák. Ezen parancs hír szerint egyenesen Oroszországtól indult volna ki, mert a nevezett Kiselszki ezredes az orosz hadseregben szolgált küldetése valószínűleg a pétervári magasb körökből indult ki.

A kir. biztos tetteire kijelentették a rendek, hogy a jelenlegi kir. biztosi tiszt nem törvényes, mivel csak országgyűlési biztost ismernek a törvények szerint; s a főherceg ez és sok ehhez hasonló tettei ellen erőlyesen tiltakoztak. A leiratra nézve „a lázasztás és indulatok gerjesztése“ vádjával nem értik a rendek, miként lehessen a haza ügyében tett nyilatkozatokat illetni, de képviselői tekintélyekkel sem egyezik meg ily vádak magokra vetése, s azokat visszautasították. Az újítás és munkátlanúsági vádra nézve kifejezték, hogy mind az, a mit eddig tettek, ősi alapos törvényeken alapul s tulajdonképpen azok nevezendők újítóknak, kik az új visszaélések mellett harsognak.

A mi pedig a hírterjesztés iránti hibázást illeti: a rendek ugyan semminemű hírek terjesztésében részt nem vettek, de „a nyilvánosságot a közügyek haladása lelkeinek tartják“ s úgy vélik, hogy a kormánynak sincs miért féltse a közzétételtől semmi törvényes és igazságon épült elvét; a képviselőknek pedig épen kötelességük köztudatra juttatni a hazának, melynek számára munkálkodnak, mind azt, a mit folytatnak.

S a mi végre a fenyegetőzéseket illeti, a rendek élni fognak ezután is tanácskozással függetlenségükkel s azt soha el nem ismerik, hogy a végrehajtó hatalom bármi kézben is az országgyűlés felé emelkedhessék.

Végre a rendek az eskü kérdésében engedtek, az új esküformát mellőzve, az 1790-dikin egy keveset módosítottak s mintán a módosításba a kormányzások is beegyezett, a ház elnökét és jegyzőit feleskette.

(Folyt. köv.)

Mintán az albán lázadás elfojtatott, a bolgár mozgalom is kétségbeesett vállalat lett volna s innen magyarázzák ki a rend meg nem zavarására kiadott parancsot. Különben nem mind igaz, mit a bulgáriai levelező urak — hazudnak, s így a Kiselszki-esetért sem mernők a felelősséget elvállalni.

A KELET magán-távirata.

Belatolást Pesten, october 24 10 d. — p. d. e.
Erlécselt: oct. 24. 10 30 50 p. d. e

Bécsi válság élesebb mint valaha; egyesség még nem jött létre. Császár ő flge Hohenwartot új cseh rescriptum kidolgozásával bizta meg. A csehek Andrassy követelését, hogy a kiegyezés általok ne említettessék, elfogadták, egyebet nem engednek; állitotag a császár őket pártolja.

Az Angol királyné veszélyesen beteg.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, october 25.

A kolozsvári kir. első fokú bíróság személyezte, újabb hiteles hírek szerint következőleg lesz egybeállítva: 1 elnök 8 bíró, tekintettel arra, hogy egyik bíró a bányászati, másik az urbéri ügyek előadásával lesz megbízva; 1 főügyész, 2 alügyész, 2 telekkönyvezető, 3 alvezető, Kolozsvárt 1 járásbíró, 3 aljárásbíróval. B-Hunyadon 1 járásbíró, 2 aljárásbíróval; Kolozson 1 járásbíró s Mocson 1 járásbíró, 1 aljárásbíróval. A jegyzők s a kezelési személyzet létszáma még nincsen megállapítva.

Alsó Sigmondné szül. Jánosi Roza ki folyó hó 15-én hunya el Palatkán, hír szerint azon végrendeletet tette, hogy pagocsa mintegy 600 holdra menő, s palatkai 300 hold körül járó birtokainak, továbbá Kolozsvárt a bel-magyarorszában és hid-utczában fekvő házainak jövedelmét melyet csaknem 4000 frtra lehet tenni, tulajdonképpen örökössei csak négy év lefolyta után élvezhessék; halála után első évben jusszon e jövedelem mint hagyomány, a kolozsvári múzeumnak, második évben a kolozsvári ev. ref. Collegiumnak, harmadik évben a marosvásárhelyi ev. ref. tanodának, negyedik évben pedig a palatkai, pagocsa és szavai ev. ref. ecelésiáknak. Áldás a jótékony és kegyes lelkeletű nő haimvaira!

A városi palinka korcsmajog hasznabérleje — mint halljuk — azon eljárást gyakorolja, hogy a k-monostori lakóoktól, midőn ezek a Szamos vize növéseivel, saját határokraszántás, s egyéb mezei munka teljesítése végett át nem mehetnek, s így a városba lekerülni kényszerülnek, az általok, a mezőre kívinni szándékoló palinkát a vámnál elszedeti, s azt az illetőknek többé vissza sem adatja. E hirt fentartással közöljük mert allg tudjuk feltenni a bérlel urról azt, hogy midőn a mindennapiját véres verejéssel szerző szegény földmivelőktől, a városba jövetel alkalmával az italt el is szedeti, azt a mezőről való visszatérés alkalmával nekik újból kézhez ne szolgáltatná.

Ezen hírünkkel kapcsolatban megemlítjük, miszerint szombatn egy kolozsvári polgárnót, ki férjével együtt a városba jött, a bérlel urnak egy szaglász a monostori vámon tul udvariátlan, s semmi körülmények közt sem helyeselhető módon motozni kezdte. Ezen az erkölcsiség szabályait áthágó motozás után a férj azon kérdést tette a szaglászhoz, ha talált-e szeszt. A válasz tagadó lévén, a férj előrántotta bicskát, s a tola-kodó kutatónak arczát felhasította. Erre előállottak a csendőrök, s a magának igazságot szolgáltató férfit bekísérték. Az ily illetlen és eléggé meg nem fenyegető bánás mód után elvárjuk a városi rendőrségtől, hogy azon impertinens szokás, mely szerint a nőket is a leggyalázatosabb és lealázó módon kutatják, s az erkölcsiséget mintegy arcuzl csapják, valahára megszünteti, s ily közbotrányt okozó eseteknek létrejöttét megakadályozza.

A katonai tantárgyak előadása folyó évi november 1-én levén megkezdendők, felhivatnak mindazok, kik ezen tantárgyak hallgatásában részt venni kívánnak, mai naptól fogva egész november 1-ig a kir. jogakademiai igazgatóságánál előjegyeztetés végett jelentkezni. Kolozsvárt, 1871. oct. 20-án. A m. kir. jogakademia igazgatóságától.

Schwarz Gyula, országgyűlési képviselő a napokban körünkben időzött. Meglátogatta muzeumunkat, jelesebb tudósainkat, színházunkat, s mint a tanügyi bizottság tagja a kolozsvári egyetem helyiségeül kiszemelt gubernialis épületet, s tegnap távozott Torma Károly, Bethlen Sándor gr. és Bánffy János b. látogatására.

Kohlert Gyula fuvola hangversenye holnap lesz a színházban, a „Szövetségesei“ című vigjáték felvonásai közt; a „Szövetség-

gesek“-ben pedig egy mükedelő lép föl, ki Szamosújvárt többször szerepelt már sikerrel.

Városi rendőrség a gyakori zavarások és lármá megszüntetés céljából a vendéglők és kávéházakra nézve rendőri zár órákat határozott életbe léptetni, melyek f. hó 25-én veszik kezdetüket.

M-Ludasról írja r. levelezőnk, hogy ott e hó 16-dikán este ismeretlen, de nem roszakaratu okokból származott égés volt Nyer-ges József csűrös kertjében, m.-hogáthi ref. lelkész Tokaji János, és ludasi bíró, Kádár János, ott lerakott idei termése égyvén el. A kár mintegy 800—900 frtra tehető, mi annál érzékenyebb csapás az illetőkre nézve, mivel ez idei összes termésük lett a lángok martaléka. Tokaji János már uton volt Ludas felé, hogy biztosítsa gabonáját, midőn a szerencsétlenség hírt vette. A 9 tagból álló családat Csűrös József 20 véka gabonával, Hancz Pál ugyanannyival segélyezé s tudósítónk fölhívja ama vidék értelmeseit, hogy járuljanak szintén termény-adományaikkal a süjtött család segélyezéséhez, kiki ereje szerint. A tűz gyors elnyomásának érdeme Deák Sándor szolgabíróé illeti. Ertesítünk az iránt is reményét fejezi ki, hogy az új megye-bizottmány elvégre a tűzrendőrségről is fog gondoskodni. Ugy legyen!

Essex gróf tegnap esti előadása megint feltűnőleg csekély számu nézőt vonzott. Egyáltalán sajnos rendszerré kezd válni a kolozsvári híres színház-látogató közönségnél, hogy a drámai előadások a legnagyobb közönnyel találkoznak, míg az opera, a csekély operette, vagy épen bővüsi mutatóványok mindig tele házat látnak. Ez lehet nagy városias szín, ez lehet válogatós guszpus, de értelmesség tanúsága, a magyar muzsa iránti hódolat jele semmi esetre sem. Pedig bizony Kovács Gyula Essexét, Kassainé királynőjét, meg Boér Emma lady Rutlandjét a még oly kényes izlésű is megnezheti vala, mert amaz a férfias erő elbizakodottságát; a máéik a szerelmében sértett büszke királynőt; emez az odaadó szerelmi tiszta női életihven tüntetése a néző elé, hogy műélvet csak az nem merithetett, kit tulusigáztott, elerőtlenedett idegei képtelennek tevének egyáltalán a művészet benyomásainak elfogadására. Közönségünk, ugy látszik, ezt az útót járja már, mert csak Cassanova oroszlan-yai, Stiglitz mumiái, Mehay meg Bosco szemfényvesztése bir vonzerőt gyakorolni rá.

Elszolta magát. P. Szathmáry Károly következetessége egy kissé mintha sántitana. Egyszer enervált, rabszolga, elárult nemzet vagyunk, kiknek semmi kilátásunk, hogy megmaradjassunk — most meg, a váci gyakorlatok óta, nem győz eléggé bámulni. A „M. P.“-ban az európai constellatiók eshetőségeit latolgatván, Muszkaország bekövetkezhető invasiója ily megjegyzéseket tesz: „Mert a hol 1848—9-ben egy sokfelől megtámadott, roszszul felszerelt hadsereget talált s ezzel szemben is serege bizony fényes eredményeztet csak a kétségbeesés és árulás segélyével nyerhetett most már egy erejét érvő és lehetőségig kifej-tő nemzetet fog találni, mely tudni, érezni fogja miért küzd s a hódítóknak egy nemzet összes erejét és ömerzetét veti eléje, mely elvesztette azt az irtózást, melyet győzhetlen seregével szemben az első találkozáskor érezett.“ Nő lám, még is érünk hát valamit, még P. Sz. K. szerint is!

A Szamoson az ugynevezett Tauffer hidat újból építik. Az ezen hídől a magyar-kapu felé nyuló utca az elhagyottság képéül szolgál. A hid mellett a víz annyira elmosta az utat, hogy a hidról leereszkedő teher szekereket csak az ég kegyelme őrzi a felfordulástól; a vizkiöntés szélén undort gerjesztő sár sötétlik, az utca szélén pedig dögleletes levegőt terjesztő vízzel és isszapall telt árok vonul. Szerencsétlen gondolat volt a folyóhoz vivő nyilást ugy kiszélesíteni, hogy azon a víz med-réből az utra áradott, s a mellette álló házastelket is majdnem elmosással fenyegeti. A szamos partja tehát itt mielőbb újból és észsze-rűen szabályozandó, s a vízhez férés korlátolando lenne, mi által egyszersmind az itt divó, s közbotrányt okozó fürdés és füresztés is meg lenne akadályozva, vagy ha ez nem lenne esz-kölözhető, csak is akkora nyílás lenne hagyan-dó, melyen egy szekér a vízbe meheszen. Az utczát a hídől kezdve járhatóvá kellene tenni ki kellene kövezni, vagy legalább kövel és homokkal meghordani, s az árkokat kitakarítani most, míg a jó idő tart, mert ha az őszi eső napok beállanak, a közlekedés hátrányára fene-keetlen lesz a sár; menő vagy jövő terhes szekerek ez utczán keresztül közlekednek a kolozsvári pályaudvarral, s így ezen utca jó karban tartását a közérdek igényli.

A Szeben környékbeli szüléktől egy terjedelmes iratot vettünk. — Beküldők azonban meg engednek, ha bár érveléseiket merőben osztjuk, s e felhozottakat igazságnak tartjuk, hely szűke miatt azt egészen még sem közöljük. — A felszólalás röviden azt tartal-mazza, hogy a n. szebeni rom. kath. plébánia, melyben jelenleg az állam-főgymnasium el-helyezve van, a szükségletnek s az igényeknek meg nem felelően, a m. kir. ministerium május havában elrendelte, hogy e célra az ottani vá-

rosi tanácscsal eg yetértve egy a követelmények nek megfelelő alkalmas hely keresessék; ennek folytán Szeben város tanácsa még azon hóban felkérte, hogy a város területén illő helyiséget megvásárlás véget jelöljen ki. — A városi tanács június havában e tárgyban értekezletet tartott s a helyiségre nézve a megállapodás létre is jött, de ajánlatát felsőbb helyre fel-küldeni bizonyos okok miatt késik. Mi ezen halogatásban a tanügyre nézve semmi rosszat sem sejtünk, mert a kormány ezáltal be fogja látni, hogy azon város melynek hatósága a tanügy előmozdítása érdekében mi buzgalmas t sem fejt ki, nem igényelheti, hogy ott, mintán a jogacademia is a jövő évben valószínűleg megszűnik, egy középtanoda számára sok költsé-gel járó épület emeltessék, s átteszi az állam-gymnasiumot majd egy olyan városba, melynek lakossága azt örömmel fogadja falai közé. — Mi részünkről ha ily eljárást tapasztalunk, nem építenénk az ország költségén Szebenben semmit, sőt fájlalunk még most is, azon jóvá nem tehető hiba elkövetését, hogy a tébolyda Szebenbe s nem Kolozsvárra építettett. —

Gabona ár Kolozsvárt oct. 19.

(Alsó n. mérő, középar.)

Tisztbúza 6 frt. — kr. Eleggibúza 4 frt. 50 kr. Rozs 3 frt. 90 kr. Arpa — frt. — kr. Zab 2 frt. 20 kr. Törökbuza 4 frt 20 kr. Pityóka 2 frt. — kr. Marhahúsfontja 20 kr.

Üzlet Marasvásárhelyi piacz árai oct. 12. 1 alsó auszti mérője. Tisztbúza 5 ft. 86 kr. Rozs 3 ft 48 kr. Eleggibúza 4 ft — kr. Zab 2 ft — kr. Széna kötve 2 ft 20 kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszu 17 ft — kr. Egy font faggyugyertya 40 k. Marhahús fontja 18 kr. Konyhaliszt 12 ft — kr. Lencse kupája 16 kt Paszuly kupája 14 kr. Burgonya, mérője 1 fr 25 kr. Disznózsír fontja 65 kr.

A gy-lehérvári piacz árai october 14-én 1 auszti mérő tisztbúza 6 ft 20 kr. rozs 5 ft 10 k. elegybúza 3ft 90 k. zab 2 ft — kr. Szé-na 1 ft. 70 k. Egy öl fa 36 hüv. hosszu 12 frt 50 kr. Marhahús fontja 16 kr. Konyhaliszt 12 kr. Borsó mérője — ft 24 kr., lencse 4 frt 24 kr, paszuly — ft 12 kr.

A szász-régi piacz árai oct. 12. 1 alsó auszti mérő. Búza 6 ft — kr., elegybúza 4 ft 88 k. rozs 4 ft 84 kr. a kukoricz —ft kr. Zab 1 ft 50 kr. pityóka ft — kr. Egy mázsa szalonna — ft — kr. Egy icze disznózsír — kr. Egy icze borsó — kr., len-cse, iczéje —kr. paszuly, iczéje —kr. Egy mázsa kenyérliszt — frt. Egy font marhahús 18. Egy mázsa széna 1 frt 20 kr. Egy öl tűzi-fa kemény 12 ft — kr. Mezeinapi munkabér 60 kr.

An. enyedi piacz árai oct. 10-dikén 1 mérő tisztbúza, auszti mérője, 6 ft 60 kr., elegybúza 6 ft — kr., rozs 3 ft 75 kr., törökbuza —ft — kr., zab 1 ft 80 kr, széna mázsája 2 ft 50 kr. Egy öl fa 36 hüv. hosz-szu 10 ft. — kr. marhahús fontja 16 kr., konyhaliszt 10 frt — kr. borsó — kr., lencse — kr, paszuly — kr.

Távíratl tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Okt. 20-án 5% Metalliques 100 frt 57.55 Kamat —. 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 68.—. 1860. Kölcsön 98.40. Bankrészevény. 769. Hitelintézet részvények 287. frt. 29010. London 11 ft. st. 835 frt. 20 kr. Ezüst 11. 835 Cs kir. arany 5.68. — Napoleonor 943.

Urbéri kötvények: Magyarország 79.50. Temesi 78.—. Erdélyi 74.50 Horváthországi 68.25.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Nyilttér*)

Idegenek névjegyzéke

Biasini szállodájában Kolozsvárt, oct. 20.

Gróf Lázár Vinczené, M.-Vásárhelyről. Frank Jakab, kereskedő, N.-Váradról. Veisz Adolf, kereskedő, Pestről. Sehidt Konrád, kereskedő, M.-Vásárhelyről. Domári József, jegyző, Sz. Régenből. Haraga Albert, birtokos Aradról. Csath Samuel, birtokos. Kolozsvárról. Lázár István, birtokos, Gyaluból. Olajos Sándor, jogász, Kolozsvárról. Gönczi János, jogász, Kolozsvárról.

October 21.

Szolnai Sándor, hivatalnok, Fehérvárról. Schmid kapitány, M.-Vásárhelyről. Szöllösi János, birtokos, Alsó Járából. Lengyel Ádám, honvéd százados, Tordáról. Ottinger Béla, mérnök, Pestről. Bodila József, birtokos Marosvá-árhelyről.

October 22.

Grf. Bethlen Árpád, M.-Vásárhelyről. Borbé Sámuel, birtokos Deésről. Raschli József, kapitány Bácsból. Veiszberg Móricz, kereskedő, Sz.-Ujvárról. Csákán Ádám, gazdatiszt Gyaluból. Kern Zsuzsánna, Komáromból.

*) E rovat alatt közöltekért csupán a sajtóhá-tóság irányában vállalt felelősséget a szerk.

Ujjonnan berendezett és átalakított kizárólag vászon, asztalmű és kész női- férfi és gyermek fehérnemű

NAGY BAZÁR DUHA KRISTÓFNÁL

Kolozsvárt, bel-középutca 457. Kisegítő alatt.

Alólírtak van szerencséje a n. érd. és t. cz. közönséggel tudatni, miszerint már négy év óta fenálló kereskedésmet ujjlag berendeztem és bécsi és külföldi utamból megérkezvén, azt a legdúsabban ellátam minden e szakba tartozó (2-*)
ezikkel u. m.

VÁSZON: valódi Rumburgi, Hollandi, Creász, Irlandi és házi vásznak legolcsóbb áron.

ASZTALNEMŰ: 6 és 12 személyre, terítékek, abroszok, szervátók, törölközők, fehér és színes kávé abroszok.

FEHÉRNEMŰK: Mindentféle minőségben férfi- női és gyermek fehérneműk gyári áron: Ingelők, Gallérok, Manchettek feltűnő olcsó árakban.

Továbbá: női lábtűk, férfi fuszeli, varró, kötő és legfinomabb gépczernák és egyéb apróságok. Csesemő gyermek kistafroázshoz szükséges kellek u. m. Főkötő, reklí, áruha, pólyakötő, Piquette és Trico paplanok.

Fehérnemű gyáramban megrendelhetők minta szerint bár mily fehérneműek, melyek leggyorsabban teljesítenek.

N. érd. és t. cz. közönség pártfogásába ajánlja kereskedését

DUHA KRISTÓF.

Árjegyzék üzletben kapható és kívánatra postán bár hová elküldöm.

Vidéki megrendelésnél kéri a pontos mérték beküldése.

Stein János

papír-, író-, rajz- és festészeti szerek kereskedésében Kolozsvárt

főtér 2-ik szám, a tanácsház mellett kaphatók:

Angol pergament-papírok, befűzőndő gyümölcsök üvegeinek légmentes bekötésére, az eddig használt lantornánál sokkal olcsóbbak, tisztábbak és czélszerűbbek:

1 könyv (24 iv) 1 ft 30 kr., 1 ft 40 kr. 1 iv 5 kr., 7 kr., 10 kr.

Olaj-festményű tájképek aranyozott keretekkel, havonkénti 1 ft részletfizetés mellett.

Ablak görfüggönyök (Roulette)

a legnagyobb csinnal kiállítva, darabja 1 ft 30, 1 ft 50, 1 ft 80, 1 ft 90. a felfüggesztéshez szükséges szerkezet 55 kr.

Kárpit-papírok

a legújabb minták szerint, szobák és olaszfalak bevonására. Ára egy 12 bécsi rőföt tartalmazó tekercsnek 25 kr, 30 kr, 35 kr, 40 kr, 60 kr. Egy 20 □ öl fal-területtel bíró szobához 18 tekercs szükséges, ennek ára 25 krral 4 ft 50 kr, az-az tetemesen kevesebbe kerül mint ugyan oly szobának bármily egyszerű kifestése.

Levélpapírok monogrammal:

100 finom levélpapír monogrammal 1 ft.
100 finomabb 1 ft 20 kr. 100 legfinomabb 1 ft 50 kr.
100 finom vastag levélboríték 1 f. 100 legfinomabb 1 f. 20.
100 finom vonalzott levélpapír monogrammal és 100 boríték, csinos tokban csak 1 ft 20 kr.
100 névjegy legfinomabb, fénytelen vagy fényezett papíron 1 ft 20 kr.

Vonalzott és bekötött kereskedelmi s üzleti könyvek bizományi-, kész papír-zaccokknak pedig egyedüli raktára.

Szivar-papírok, nagyban eladása gyári árért.

Árjegyzékek kívánatra ingyért és bérmentve küldetnek.

Fogorvos és fogművész

PERL BÉCSBŐL

előbbi itt tartózkodásából ösmeretes

A leggyorsabb bánásmód mellett a legjelesebb amerikai modor szerint meglepő szép, tökéletes czélszerű, természetű és tartós mesterséges fogakat, fogsorokat stb. a legutányosabban készít arany- és vulkaniból és FÁJDALOM NÉLKÜL illeszti be, a foggyökér eltávolítása nélkül. (341) (9-*)

Arany és más töltanyaggal plombiroz, fogmütéteket, fájdalom nélkül, a különösen kellemes hatású „kéjlég“ (Lustgas) alkalmazásával végez és a fogfájdalmat gyorsan és örökre eltávolítja.

Rendel reggeli 9 órától 1 óráig és délután 2-től 5 óráig.

TANÁCSOKAT INGYEN.

Müsterme a Nemzeti Szállodában 36-37 sz. alatt.

Körutazását minden évben ismétli.

Megjelent

és Stein János könyvkereskedésében kapható:

Közhasznú

Erdélyi Képes Naptár

1872-dik

SZÖKŐ ÉVRE.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

TIZENHARMADIK ÉVFOLYAM.

Sok képpel, tanulságos és mulattató olvasmányokkal.

Ára 26 kr.

Magyar helyesírás.

Tanodai és magánhasználatra. Irta Gergely Lajos, radnóthfai lelkész. Ára füzve 80 kr.

Községi faiskola.

Alapvonalok a gyümölcsstenyésztésre.

Községek, néptanítók, gazdák számára írta Kócsi Károly, a kolozsvári ev. ref. főtanodában a természetrajz r. tanára.

(A szöveg közé nyomott 58 ábrával s egy tervlappal.)

Nagy 8-rét, X. és 200 lap. Ára 1 ft 50 kr.

MAGYAR POLGÁRI

törvénykezési rendtartás.

(1868. LIV. törvényezikk.)

Felvilágosító és utasító jegyzetekkel kísérte GROISZ GUSZTAV.

jogtudor, a kolozsvári m. kir. jogakademián a büntetőjog és a polgári törvénykezés ny. r. tanára, s bírói és jogtörténelmi államvizsgálati bizottságok tagja.

Nagy 8-rét, 662 lap. Ára 5 ft.

E munkában az elméleti és gyakorlati iránynak egyaránt elég van téve. A törvény előadása azon sorrendben történik a melyben a törvényben az egyes §§-ok következnek, ezt kívánván a munkának gyakorlati irányba, minthogy ezen előadási rendszer a törvény egyes határozmányainak felkérését könnyíti;— azonban a törvény minden egyes címét és fejezetét egy általános bevezetés előzi meg, melyben az azon cím- vagy fejezetben tartalmazott elvek megismertetve és kellőleg megvilágosítva vannak, így e munka a jogtanuló ifjúságnak is hasznos tankönyvvül szolgálhat;— végül a törvény eredeti szövegét felvilágosító és utasító jegyzetek kísérik s egyszerűsített a fontosabb iromány-példák az illető helyeken felvettettek.

Azon körülmény, hogy szerző e munkának megírásával nem sietett, ennek csak előnyére szolgált, mivel így lehetséges lett, hogy a m. kir. curiának mint semmitűszőknek az új törvénykezési rendtartás életbelépte óta hozott elvi jelentőségű döntvényei mindenütt figyelembe tartattak és felhasználattak, melyek pedig a törvény kellő értelmezésére igen hasznos anyagot nyújtanak, míg a törvény életbeléptével majdnem egyidejűleg megjelent munkák ezen hasznos anyagot merőben nélkülözik.

A kolozsvári egyetem, mint kulturai szükséglet.

Irta MÁTRAJ ERNŐ. Ára 60 kr.

Ujból kapható:

Erdélyi telekkönyvi rendtartás, függelékek.

Hivatalos kiadás. Ára 2 ft 80 kr.

Továbbá legújabbban megjelentek:

1821 – 1871.

Toldy Ferencz félszázados irodalmi munkássága.

Könyvészetileg rendezte GREGUSS ÁGOST. Ára 1 ft.

A nevelészet története.

Tanítók és tanító-jelöltek számára. Irta DÖLLE ÖDÖN. Ára 2 ft 20 kr.

Az Erdélyben felállított sajtóbíróság előtt

követendő esküdtzéki eljárásra vonatkozó

összes m. k. miniszteri rendeletek,

az 1852-ik évi sajtó-rendtartás és ezekkel kapcsolatban álló törvényezik-kek gyűjteménye. Összeállította Mádéfalvi lovag ISTVÁNFFI PÁL. Ára 80 kr.

Fábián Dániel népszerű egyházi beszédei.

Egy egész évre. Ára 3 ft.

Rövid hiterkölsi beszédek

a tanév minden vasárnapjára. Mondotta KAROLY GY. HUGÓ a jászovári-premontrei kanonok-rend tagja stb. Ára 1 ft 50 kr.

Kecskeméti lelkészi-tár.

A gyakorlati lelkészethez tartozó munkák gyűjteménye. Szerk. FÖRDŐS LAJOS. III. füzet. Ára 1 ft 40 kr.